

*Ліпчевська І. Л.,
аспірантка
Інституту педагогіки НАПН України,
науковий співробітник
відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ПОТЕНЦІАЛ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

За останній рік відбулися кардинальні зміни у житті суспільства. Пандемія, викликана covid, стала поштовхом до активного впровадження дистанційних технологій у всі сфери життя людини, зокрема в освіту. Набув актуальності пошук ефективних методик, методів, прийомів та засобів організації синхронного та асинхронного дистанційного навчання. У цьому контексті замислюємося над потенціалом електронного підручника як ефективного та зручного інструменту дистанційної освіти. Зазначеному питанню присвячені праці О. Баликіної, Н. Кононець, В. Гасова, О. Гриценчук, О. Гуркової, І. Пустовалова, Т. Яковенка, В. Ясинського та ін. [1, 2]. У початковій освіті проблеми теоретичного й методичного обґрунтування електронного підручника як інноваційного засобу навчання розглядали О. Булін-Соколова, В. Коткова, Т. Носенко, Л. Петухова, В. Співаковський, Н. Федяїнова та ін. [3]; дидактичну функцію електронних навчальних ресурсів вивчали Л. Білоусова та Н. Олефіренко; технології проектування електронних дидактичних ресурсів досліджували О. Микитюк, Н. Олефіренко, Н. Янц [4].

Проаналізувавши електронні версії сучасних шкільних підручників [5, 6], можна стверджувати, що переважна більшість з них є аналогами паперової версії, у яких з ІК технологій використані QR-коди до відео, аудіо супроводу навчального матеріалу та тестових завдань. Проте, у цьому році завершується експеримент всеукраїнського рівня «Електронний підручник для загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 31.08.2018 року №957) в межах якого видавництвами "Ранок" (авторські колективи: Н. Бібік, Г. Бондарчук; І. Большакова, М. Пристінська; О. Тагліна, Г. Іванова), "Генеза" та «Розумники» (авторський колектив Т. Воронцова, В. Пономаренко, О. Хомич, І. Гарбузюк, Н. Андрук, К. Василенко) було розроблено та впроваджено в опорних школах електронні підручники для початкової освіти. Зокрема, видавництва "Ранок" і "Розумники" реалізували електронний підручник у вигляді pdf-версії друкованого підручника, до якого розробили низку інтерактивних вправ, додали звуковий супровід та розробили навігацію, ідентичну змісту паперового підручника. Видавництво "Генеза" обрало інший підхід – підручник за аналогією з комп'ютерною грою [7].

Незважаючи на активне розроблення та впровадження в освітній процес електронних підручників з систематизованим викладом навчального матеріалу, відповідним відео та аудіо контентом та фрагментарною реалізацією його інтерактивної взаємодії з учнем, *можливості застосування ІКТ в електронних навчальних посібниках є значно ширшими.*

Наприклад, електронний підручник може бути побудовано у форматі гіпертексту. Така реалізація має низку переваг:

- дозволяє швидко зорієнтуватися щодо місця теми, яка розглядається, у загальній структурі навчального предмету, та сприяє цілісному усвідомленню внутрішніх зв'язків між його складовими;
- забезпечує зв'язок між темою, яка вивчається, та попереднім матеріалом, який є основою для її розуміння та засвоєння;
- реалізує поєднання теоретичного матеріалу та відповідних практичних вправ без перевантаження розділів підручника;
- спрощує опрацювання термінології;
- структурує основний текст підручника та додатковий ІКТ-контент курсу.

Також можна значно розширити перелік ІКТ-матеріалів у підручнику: крім традиційних QR-кодів аудіоматеріалів та навчальних відео (або покликань на них); розвивальних, навчальних комп'ютерних ігор та тестових завдань перспективним є включення інфографіки, хроніки, карт знань та spiders maps, інтерактивних зображень, хмар слів, презентацій (зокрема, створених у редакторах Prezi, PowToon), графічних аналізаторів, навчальних моделей (зокрема 3-D) тощо. Урізноманітнення навчального контенту електронного підручника сприятиме зацікавленню учнів у вивченні предмету, підвищить доступність (зрозумілість) матеріалу шляхом його візуалізації та сприятиме формуванню цифрової компетентності і візуальної грамотності учнів.

У електронному підручнику можуть бути реалізовані системи формувального оцінювання та самостійного інтерактивного навчання учнів за допомогою автоматичної навігації індивідуальної освітньої траєкторії учня, яка будується та корегується відповідно до результатів тестових завдань за темами /розділами.

На нашу думку, окреслений потенціал електронних підручників, можливості та перспективи його вдосконалення заслуговують на увагу науково-педагогічної спільноти. Адже у е-підручнику цілісна змістова частина може бути інтегрована з відповідними інтерактивними завданнями компетентнісного спрямування, мультимедійною візуалізацією матеріалу та електронною системою формувального оцінювання.

Ключові слова: електронний підручник; початкова освіта; дистанційне навчання

Література:

1. Бугайчук К. Л. «Електронний підручник: поняття, структура, вимоги» *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 22, № 2, 2011. Доступно: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/437>. Дата звернення: 07.04.2021
2. Гриценчук О. О. «Електронний підручник і його роль у процесі інформатизації освіти» *Інформаційні технології і засоби навчання*, с. 255–261, 2005.
3. Хижняк І. А. «Електронний підручник із мови й розвитку мовлення в системі засобів електронної лінгвометодики для початкової школи» *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 51, № 1, 2016
4. Мельник О. М. «Модель електронного освітнього ресурсу для учнів початкової школи» *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 53, № 3, 2016
5. Електронні версії підручників, [Електронний ресурс]. Доступно: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>. Дата звернення: 07.04.2021
6. Електронна шкільна бібліотека. Українські підручники в електронному вигляді, [Електронний ресурс]. Доступно: <https://class.od.ua/>. Дата звернення: 07.04.2021
7. Литвинова С. Г. «Smart Kids як технологія навчання учнів початкової школи» *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 71, № 1, 2019